

Den nye norske Fængselslov.

Den 31. Mai 1900 er der i Norge udfærdiget en ny »Lov om Fængselsvæsenet og om Tvangsarbeide«.

Denne Lov er for den væsentligste Del bygget paa et af Straffelovkommissionen i 1896 udarbejdet Udkast til »Lov om Fængselsvæsenet og om Fuldbyrdselsen af Frihedsstraffe.¹⁾ Dette Udkast knytter sig til den nævnte Kommissions Forslag til ny Straffelov, efter hvilket Frihedsstraffene vil undergaa en væsentlig Forandring²⁾. Da det imidlertid med nogle Forandringer ogsaa kunde knyttes til den gjældende Straffelovgivning, og da der nærredes Frygt for, at nogen Tid kunde hengaa, inden denne afløstes af en ny, medens det af forskjellige Grunde fandtes ønskeligt, at en ny Fængselslov uden Ophold blev given, blev Udkastet i noget omarbejdet Skikkelse af Regjeringen forelagt det i Høsten 1898 sammentraadte Storting. I Regjeringens Forslag blev ogsaa optaget Bestemmelser om Tvangsarbeidshuse, væsentlig hentede fra et af Straffelovkommissionen i 1894 udarbejdet Udkast til »Lov om Løsgjængerer, Betleri og Drukenskab samt om Tvangsarbeidshuse«. Forslaget blev i det hele tiltraadt af Stortingets Justitskomite og i Sessionen 1899—1900 vedtaget af Stortinget³⁾.

¹⁾ Trykt i dette Tidsskrift, 1896, S. 242.

²⁾ Se Tidsskriftet for 1897, S. 76.

³⁾ Med Hensyn til Lovens Forarbejder henvises til Odelsthingsproposition Nr. 8 for 1898—99 med Bilag, til Bilaget til Odelsthings-

Nogen enkelt Lov, svarende til den nævnte, fandtes ikke tidligere i Norge. Bestemmelser om Strafanstalterne og Fængslerne fandtes i Straffeloven, i Loven om Bods-fængslet af 12. Juli 1848 og i Loven om Fængselsvæsenet af 13. Oktober 1857. Men delvis hvilede Ordningen ikke paa nogen Lov. Lovbestemmelser om Straffuldbyrdelsen fandtes dels i de nævnte Love, dels i Loven om Fuldbyr-delse af Strafarbeide af 26. Juni 1893, dels i Straffeproc-esloven af 1. Juli 1887. Men ogsaa her var meget overladt Administrationen. Forskrifter om Tvangsarbeidshusene fandtes i Lovene om Fattigvæsenet af 6. Juni 1863, som imidlertid i det væsentlige overlod det til administrativ Be-stemmelse, hvorledes disse Anstalter skulde indrettes og bestyres.

I den nye Lov er samlet alt det af det herhenhørende Stof, som antages at egne sig til Ordning ved Lov, und-tagen de Regler, der nærmest angaar Straffuldbyrdelsens processuelle Side, hvilke fremdeles er bleven staaende i Straffeproc-esloven.

Loven vil medføre meget betydelige Forandringer paa det Omraade, den omfatter. Vi skal nedenfor gjøre Rede for de vigtigste af disse Forandringer.

Vi begynder med Strafarbeidsanstalterne, hvilke frem-tidig skal kaldes Landsfængsler.

For disses Vedkommende er Loven allerede traadt i Virksomhed fra 15. Oktober 1900. Samtidig er — med en enkelt Undtagelse — de tidligere gjældende Bestemmelser derom ophævede.

Bestemmelserne i Kapitel I om disse Anstalter stemmer for en væsentlig Del med den bestaaende Ordning.

---

proposition Nr. 2 for s. A., til Komiteindstilling O. IX for 1898—99 og til Storthings-Tidende for 1899—1900, Forhandlinger i Odels-thinget S. 833—871 og 1035—36 og i Lagthinget S. 248.

Forskriften i § 1 om, at der skal findes mindst to Landsfængsler, et for Mænd og et for Kvinder, er fyldestgjort under denne Ordning, idet der haves tre særskilte Mandsanstalter (Bodsfængslet, Akershus og Trondhjems) og en særskilt Kvindeanstalt (i Kristiania). Men det er Mening, at alle disse Anstalter, undtagen Bodsfængslet, snarest muligt skal nedlægges og erstattes af nye. Dette er nødvendigt paa Grund af Lovens Bestemmelser om Fangernes Afsondring om Natten og om Enrumsfængsel, hvilke kræver mange flere Celler, end de nuværende Anstalter har til Raadighed. Men bortset herfra har en saadan Forandring længe været paatænkt, idet de gamle Fællesanstalter er utidsmæssige og ubekvemme, ligesom deres Drift medfører uforholdsmæssige Udgifter. Fangetallet er desuden i den senere Tid gaaet saa høit op, at det ogsaa af den Grund vil være nødvendigt at faa nye Anstalter istand. Man har foreløbig tænkt sig, at der etsteds paa Landet i Nærheden af Kristiania bør opføres et Mandsfængsel for omtrent 400 Fanger og i Nærheden deraf et Kvindefængsel paa en 100—150 Fanger. Disse Fængsler tænkes satte i en vis administrativ og økonomisk Forbindelse med hinanden. Der er gjort forberedende Skridt for at finde en passende Eiendom til Fængslerne og til disses Planlægning. Og der er forelagt det nu forsamlede Storting Forslag til en første Bevilgning til Sagen.

Med Hensyn til Forskrifterne i § 3 om, at Fængselsstraf efter Kongens Bestemmelse kan udstaaes i Landsfængsel og omvendt Strafarbejde i Kreds fængsel, maa erindres, at det nye Straffelovudkast alene opstiller én almindelig Frihedsstraf (»Fængsel«), og at derfor Fuldbyrdselsen af kortere og længere Straffe i samme Anstalt — hvortil det i visse Tilfælde af praktiske Grunde kan være ønskeligt at have Adgang — under den paatænkte nye Ordning ikke vil betyde nogen Sammenblanding under samme Tag af Personer, dømte til forskjellige Strafarter. Erindres maa

ogsaa, at Fængselsstraffen regelmæssig udsones i Celle, saa Fangerne ikke kommer i Berøring med andre.

Medens det i § 7 omhandlede Fængselsraad ikke er nogen ny Institution for Landsfængslernes Vedkommende, idet Raadet svarer til den allerede ved Resolution af 9. December 1878 anordnede »Funktionærforsamling«, hvis Øiemed er »at befordre Samarbejde, fremme Kjendskab til Fangerne og bidrage til en heldig Udvikling af Anstaltens forskellige Forhold« og som under Direktørens Forsæde holder Møde en Gang om Ugen, — er det i § 8 paabudne Tilsynsraad nyt.

Spørgsmaalet om, hvorvidt der burde oprettes nogen Tilsynsmyndighed ved Landsfængslerne, og hvilken Beføjelse en saadan burde have, har været et af de mest omstridte Punkter under Lovens Forberedelse. Af Straffelovkommissionen var foreslaaet, at et saadant Raad, som var givet Navnet Fængselsraad, foruden at føre Tilsyn med Forholdene i Fængslet, skulde have besluttende Myndighed i visse Tilfælde. Dette Forslag, som var Resultatet af et Kompromis, fremkaldte imidlertid stærke Indvendinger fra Fængselsmænds Side¹⁾, og i Regjeringens Udkast til Lov blev Raadet, som her kaldtes Tilsynsraad, alene tillagt en kontrollerende Myndighed, der nærmere bliver at bestemme af Justits-Departementet. Under den nuværende Ordning staa Bodsfængslet under Tilsyn af en »Inspektion« paa 8 Medlemmer. Denne Inspektion, som fra først af øvede en meget indgribende Myndighed, er efterhaanden traadt mere og mere i Baggrunden. I de øvrige Anstalter skulde en vis Myndighed øves af Strafanstaltskommissionerne og Stiftsdirektionerne eller for Akershus Landsfængsels Vedkommende af Fæstningens Kommandantskab. Men de gamle Bestemmelser herom er nu uden al reel Betydning. Ved den nye Lovs Forskrifter har man tilsigtet at faa Raadet besat med

---

¹⁾ Se herom bl. a. Forhandlinger i den norske Kriminalistforenings femte Møde, 1898, S. 4 flg.

Medlemmer, som kan forudsættes at have særlig Interesse for Gjæringen, dels fordi de paa andre Maader er knyttede til Strafferetspleien, dels fordi de faar en passende Godtgjørelse for sit Arbeide. Derhos er der i Kvindefængslernes Raad aabnet Plads for Kvinder. Som det vil sees, er der Adgang til hvert Aar at faa udskilt af Raadet Personer, som ikke maatte vise sig egnede til Stillingen.

Bestemmelsen i § 8 er forøvrigt endnu ikke sat i Kraft.

Den i § 10 omhandlede Myndighed, under hvis Overledelse Fængselsvæsenet er henlagt, er i Henhold til kongelig Resolution af 6. Oktober 1900 Justitsdepartementet eller efter dets nærmere Bestemmelse Fængselsstyrelsen (Expeditionschefen for Fængselsvæsenet). Denne forbereder ogsaa de Sager, der afgjøres af Departementets Chef.

Vi kommer dernæst til de lokale Fængsler.

Med Hensyn til disse vil Loven, naar den forsaavidt sættes i Kraft, medføre den væsentlige Forandring, at de fremtidige skal forvaltes af Staten ¹⁾. Efter den gjældende Fængselslov af 13. Okt. 1857 er det Fængselsdistrikterne, det vil sige Amterne eller Bykommunerne, som har Forpligtelsen til at tilveiebringe de heromhandlede Fængsler og at bære Udgifterne ved deres Vedligeholdelse, ved Anskaffelse og Vedligeholdelse af Inventarium, ved Fængselsbetjentes Lønning, ved Straf- og Varetægtsfangers Forpleining samt ved Lys, Varme, Vask og Renholdelse i Fængslet. Staten betaler derimod de med Løn til særlig Bestyrer, med Lægetilsyn for Fangerne, med geistlig Om-sorg for disse, med deres Forsyning med Klæder og med Understøttelse ved Løsladelsen forbundne Omkostninger, hvorhos den betaler Fængselsdistriktet en daglig Godtgjørelse af 80 re for hver Fange. Til de inden Lovens Ikrafttræden opførte Distriktsfængsler har Staten desuden bidraget Halvdelen af Opfrelsesomkostningerne.

¹⁾ Vi bortser herved fra Politiarresterne, hvilke det fremtidig ligesom nu vil være de engere Kommuner's Sag at sørge for.

Dette System har man ikke længer fundet tjenligt til at fremkalde en hensigtsmæssig Ordning af Fængselsvæsenet. Skjønt Loven af 1857 har aabnet en vis Adgang for Fængselsdistrikterne til at slaa sig sammen eller benytte Fængsler i Fællesskab, og skjønt denne Adgang ogsaa i adskillig Udstrækning er benyttet, har Systemet ledet til, at der er opført et unødigt stort Antal Distriktsfængsler, men at samtidig disse Fængsler gjennemgaaende er meget smaa og har lidet Fangebelæg. Følgen har igjen været, dels at der paa sine Steder voldes Udgifter, som kunde været sparede, dels at man for at undgaa uforholdsmæssige Omkostninger har maattet stille Fordringerne til disse Fængsler lavere, end det strengt talt kunde være ønskeligt. De lokale Myndigheder, som har at bevilge Penge til Fængslerne, savner ogsaa ofte det nødvendige Syn for, hvorledes et ordentligt Fængsel bør være udstyret, eller er ialfald tilbøielige til under Trykket af de mange Forpligtelser, som paahviler Kommunerne, at stille Fængselskravene i Baggrunden. Dette er saa meget mere forstaaeligt, som Fængslernes Bestyrelse af økonomiske Hensyn uden nogen Godtgjørelse er tillagt Embedsmænd, hvis egentlige Gjerning ligger paa andre Omraader, og som, naar de forbereder Kommunens Budget, selv ofte finder at maatte slaa af paa Fængselsudgifterne for at faa Penge til andre Øjemed. At Fængslerne tilhører Kommunerne, bevirker heller ikke sjelden, at Vagtmasterposterne besættes efter andre Hensyn end rent fængselsmæssige, saaledes at Mænd paa Stedet, der i andre Henseender kan have vist sig dygtige, foretrækkes for uddannede Fængselsbetjente. At saadanne søger Posterne, er forøvrigt paa Grund af de mangesteds meget tarvelige Lønninger sjeldnere end ønskeligt.

Ved den nye Ordning er det tilsigtet at opnaa, at man kan placere Fangerne der, hvor det findes hensigtsmæssigt, uden Hensyn til nogen Distriktsinddeling, at de Distriktsfængsler, som findes overflødige, kan nedlægges eller overgaa til Fængsler af lavere Orden (Hjælpefængsler), at Fan-

gerne mere kan samles, saaledes at de Hovedfængsler, som bibeholdes (Kredsfængslerne), kan faa et større Belæg og derfor ogsaa uden urimelige Udgifter udstyres bedre, at Udgifterne kan bevilges uden Hinder af andre lokale Krav, at Bestyrelsen kan lønnes særskilt og ikke uden videre skal tilligge en bestemt Embedsmand, og at Fængslernes Betjente i større Udstrækning kan blive Personer med fængselsmæssig Uddannelse¹⁾).

Ved de i § 60 og flg. givne Overgangsregler har man søgt at opnaa, at Staten faar de bestaaende Fængselsbygninger m. v. til Disposition, samtidig som den nu bestaaende Samvirken mellem Stat og Kommune paa Fængselsvæsenets Felt ophører. Helt ud at faa hævet enhver Forbindelse vil dog neppe være gjørligt, idet Fængslerne med Tilliggender paa nogle Steder findes i Bygninger eller Bygningskomplekser, som samtidig tjener andre kommunale Øjemed og derfor ikke helt kan afgives til Staten. Men da denne under enhver Omstændighed overtager Forvaltningen af Fængselslokalerne, og da der af Kommunernes Befatning med Fængselsvæsenet alene bliver staaende tilbage en Forpligtelse til at betale en større eller mindre Sum Penge, vil dog det væsentlige være opnaaet.

Lovens Bestemmelser om de lokale Fængsler er endnu ikke sat i Kraft og vil antagelig ikke blive det med det første, idet den nye Ordnings Gjennemførelse vil nødvendiggjøre Overveielser og Forhandlinger, som vil tage sin Tid.

Af Indholdet af § 1, forsaavidt den angaar Kredsfængslerne, er forøvrigt at mærke Bestemmelsen om, at saadant Fængsel, naar det er fælles for Mænd og Kvinder, saavidt muligt skal indeholde en særlig Afdeling for de sidste. I de nuværende Distriktsfængsler er paa mange Steder endel Celler udelukkende bestemte for Kvindefanger.

---

¹⁾ En udførligere Fremstilling af de heromhandlede Forhold er givet i de i Tidsskriftet for 1897, S. 82—88 gjengivne Motiver til Straffelovkommissionens Udkast.

Men nogen egen fra det øvrige Fængsel adskilt Afdeling findes for Tiden ikke undtagen i Kristiania.

Med Hensyn til § 3, første Led henvises til, hvad derom under Omtalen af Landsfængslerne er anført.

Bestemmelsen i § 3, sidste Led om, at Kreds fængsel ikke maa benyttes til Optagelse af Personer, som paa Grund af beruset Tilstand tages i fængslig Forvaring, er foranlediget derved, at Distriktsfængslerne fra tidligere Tider paa forskjellige Steder benyttes som Politiarrester, hvilket naturligvis i flere Henseender medfører Uleiligheder. Adgangen til at benytte Hjælpefængsel ogsaa som Politiarrest har man derimod ikke fundet ganske at burde afskjære, om det end er forudsat, at Tilladelse dertil kun bør gives med megen Forsigtighed.

Den nye Regel i § 4 om Kreds fængsels Bestyrelse er omtalt ovenfor.

Bestemmelsen i § 6 gaar for de lokale Fængsels Vedkommende videre end de gjældende Forskrifter. Efter disse anvendes Kvinder til at visitere Kvindefanger, bistaa dem ved Badning, under Sygdom o.l. I enkelte af de større Fængsler er Kvindefangerne ogsaa forøvrigt under kvindeligt Opsyn. Men i de øvrige Fængsler føres det almindelige Tilsyn af mandlige Betjente.

Forskrifterne i § 7 om Fængselsraad er ligeledes nye for Kreds fængslernes Vedkommende. De vil vel forøvrigt neppe der faa nogen udstrakt Anvendelse.

De i § 8 anordnede Tilsynsraad træder for Kreds fængslerne istedetfor de i Loven af 1857 foreskrevne »Tilsynsmænd«, der vælges af Amtstingene, i Byerne af Kommunebestyrelserne. Amtmanden, der skal være Medlem af Raadet, har under den nugjældende Ordning Overbestyrelsen af Fængslerne inden sit Distrikt.

Om § 10 se ovenfor.

Lovens Kapitel II om Fuldbyrdselen af Straf arbeide er — rigtignok med visse vigtige Undtagelser —

sat i Kraft fra 15. Okt. f. A., fra hvilken Tid ogsaa de ældre Lovbestemmelser om Emnet er bortfaldne.

Efter § 12, andet Led, kan det tillades, at Fanger under fornøden Opsigt sættes til Arbejde udenfor Anstalten. Herved er der aabnet Adgang til, om det forøvrigt maatte findes tjenligt, at følge det Exempel med Hensyn til Fangernes Anvendelse til Opdykningsarbejder o. l., der er givet af forskjellige andre Lande, saaledes ogsaa Danmark. Det er dog tvivlsomt, om Lovens Adgang kan ventes benyttet for noget større Antal Fanger. Hvis Cellefængslet gennemføres i den Udstrækning, som ved Lovens Istandbringelse er forudsat, vil der kun blive et forholdsvis lidet Antal Fanger, som i det hele kan anvendes til Udearbejde. Og da der naturligvis ved Valget af Udearbejdere af forskellige Grunde maa anstilles en nøjagtig Sigtning af Personerne, bliver der næppe særdeles mange, som kan blive at tage dertil.

Bestemmelserne i § 13 om Arbejdspengene indeholder ikke væsentligere Afvigelser fra det nu bestaaende. Mærkes kan, at Arbejdspengene fremtidig ogsaa kan anvendes til Erstatning til den ved den strafbare Handling fornærmede, samt at ikke udbetalte Arbejdspenge kan inddrages, naar Fanger efter Løsladelsen viser slet Opførsel, selv om han ikke straffes.

Den Tid, som i § 15 er opstillet som den regelmæssige for Fangernes Bevægelse i fri Luft, er længere end den, som tidligere har været sædvanlig.

Bestemmelsen i § 16, første Punktum har man endnu ikke kunnet sætte i Kraft. Den forudsætter, at Fanger, som om Dagen arbejder i Fællesskab, om Natten indsættes i Celle. Men det hertil fornødne Antal Celler haves, som før nævnt, ikke i vore nuværende Strafanstalter. Kvindefangerne ligger vistnok hver i sin Celle. Men Mandsfangerne i Fællesanstalterne er om Natten for det meste anbragte i Boxer. Disse Soverum tilfredsstiller ikke den nye Lovs Fordring til Afsondring.

§ 17 indeholder Bestemmelserne om Enrumsfængslets

Anvendelse. Lovens Regel herom stemmer i Realiteten med Straffelovskommissionens Forslag¹⁾. Mod dette blev der under Lovens Forberedelse reist Indvendinger. Bods-fængslets Direktør, Læge og Præst ytrede nemlig i sine Erklæringer om Forslaget Betænkeligheder mod at anvende Cellestraffen i den Udstrækning som foreslaaet, særlig ogsaa fordi Ensomhedsfængsel i saa lang Tid som 4 Aar antoges betænkeligt med Hensyn til Udviklingen af Sindssygdom hos Fangerne. Departementet sluttede sig imidlertid til Kommissionens Forslag. Det paaberaabte i saa Henseende Erfaringer baade fra Norge og andre Lande og udtalte bl. a. ogsaa følgende:

»Man kan ikke indse andet, end at de Ulemper, der foran er fremhævede som forbundne med længere Tids Cellestraf, ogsaa i væsentlig Udstrækning gjør sig gjældende i Fællesanstalterne og i det hele er uundgaaelige ved enhver Frihedsstraf af nogen længere Varighed. Hvad særlig angaar Enrumsfængslets Virkning til at fremkalde Sindssygdom, skal man bemærke, at Opgaverne fra vore Strafanstalter ikke synes at begrunde nogen Frygt i saa Henseende. Tager man for sig Strafanstalternes Sygeopgaver for de 10 sidste Aar, for hvilke Beretning er indkommen, synes det ikke, som om Sindssygdom er hyppigere i Bods-fængslet end i Fællesanstalterne. Paa 2253 Personer, som i Aarene 1887—97 har hensiddet i Bods-fængslet, falder 62 eller 2,75 pCt. sindssyge eller sygelig forstemte, 36 eller 1,60 pCt. virkelig sindssyge, medens der paa 1992 Personer, som samtidig har hensiddet i Mandfællesanstalterne, falder 39 eller 2 pCt. sindssyge eller sygelig forstemte, 32 eller 1,61 pCt. virkelig sindssyge. Herved er for Fællesanstalternes Vedkommende ikke medregnet Personer, som paa Grund af sin Sindstilstand er overflyttet did fra Bods-fængslet. Som det vil sees, er Forskjellen meget ubetydelig, og hvis man alene ser hen til de virkelige sindssyge, i det hele taget ingen. Sammen-

¹⁾ Se nærværende Tidsskrift for 1897, S. 89 flg.

ligner man Antallet af sindssyge med det gennemsnitlige Fangetal, bliver Forskjellen noget større, idet det samlede Antal sindssyge i Bods-fængslet udgjør 3,40 pCt., i Mands-fællesanstalterne 1,15 pCt. af det daglige Fangebelæg, Antallet af virkelige sindssyge henholdsvis 1,97 pCt. og 0,94 pCt. af Belægget. Men denne Beregningsmaade er efter Departementets Mening ikke egnet til at give et rigtigt Indtryk af Forholdene. Der er desuden uvedkommende Hensyn, som kan øve Indflydelse paa Tallene, f. Ex. at Fangerne i Bods-fængslet undergives strengere Iagttagelse med Hensyn til deres Tilstand end Fællesfangerne, at Bods-fængselslægen er Sindssygelæge, hvilket de øvrige Mandanstalters Læger ikke er, at Belægget er af en anden Art i Bods-fængslet end i Fællesanstalterne m. v. Saa meget mindre kan man finde, at de nævnte Tal beviser noget mod Enrumstraffen, som det er sandsynligt, at de — ligesom Tallene for sindssyge Fanger i andre Landes Fængsler — er ufuldstændige, og at ialfald de for Akershus Strafanstalt opførte sindssyge ikke repræsenterer det hele Antal. Man henviser herom til den af Dr. Winge udgivne Bog om Fængselsstraf som Aarsag til Sindssygdom, hvoraf det ogsaa vil sees, at denne Forfatter ikke antager, at Cellestraffen i og for sig frembringer Sindssygdom.

Selv om man imidlertid gaar ud fra, at de anførte Tal giver et rigtigt Udtryk for de virkelige Forhold, kan Departementet ikke finde, at de giver nogen Grund til at indskrænke Enrumsstraffens Varighed saaledes, som fra Bods-fængslet foreslaaet. Af de 62 sindssyge eller sygelig forstemte fra Bods-fængslet er der 46, hos hvem Sygdommen er opstaaet efter en Straffetid af under 6 Maaneder, 9, hos hvem den er opstaaet efter en Straffetid af mellem 6 og 12 Maaneder, 4, hos hvem den er optraadt efter en Tid af mellem 12 og 18 Maaneder og 3, hos hvem den er opstaaet efter en Tid af 18—24 Maaneder. Af dem, der har hendsiddet over 2 Aar, er ingen bleven sindssyge. Det viser sig altsaa, — hvad der ogsaa stemmer med Erfaring an-

detstedsfra —, at det er i den første Tid, Faren for Sinds-
sygdom viser sig, medens den siden er meget liden. Vilde
man undgaa den befrygtede Fare, maatte man altsaa af-
skaffe alt Cellefængsel. Men herom kan der naturligvis
ikke være Tale. Selv om Cellefængslet virkelig skulde have
noget større Indflydelse til at udvikle Sindssygdom, op-
veies denne Mangel mange Gange af de Fordele, det frem-
byder, hvoriblandt ogsaa den forannævnte, at mentale
Uregelmæssigheder hos en Cellefange vil opdages lettere
og paa et tidligere Trin end hos en Fællesfange, og at
Behandlingen derfor ogsaa vil blive hensigtsmæssigere og
Helbredelse sandsynligere.

At de allerfleste Sinds sygdomme optræder i Begyndelsen
af Fængselslivet, er efter Departementets Opfatning et Tegn
paa, at det ikke er dette, men andre Aarsager (Forbrydel-
sens Opdagelse, Angjældendes Spænding under Sagen, An-
ger over Handlingen, Fortvivelse over den Stilling, han har
bragt sig, over Familiens Nød m. v.), som i saa Henseende
spiller den væsentligste Rolle.

Det er en Selvfølge, at man fremtidig ligesom nu maa
have Opmærksomheden henvendt paa, hvorvidt en Fange
kan taale Behandlingen i Enrum, og at de, om hvem dette
ikke antages, maa indrømmes Lempelser eller overflyttes
til Fællesanstalt.

Kommissionens og Departementets Opfatning tiltraadtes
af Stortingets Justitskomite, som imidlertid af Hensyn til
de fremkomne Indvendinger gav Bestemmelserne den Form,
hvori de nu er vedtagne.

Heller ikke § 17, første og andet Led kan bringes til
Anvendelse, saalænge man er henvist til de bestaaende
Anstalter og det Cellerum, hvorover disse raader. Indtil
man har faaet istand nye Landsfængsler, vil man derfor i
det væsentlige være nødt til at holde sig til de gjældende
Regler om Enrumsfængslets Anvendelse. Efter disse an-
vendes noget gennemført Enrumsfængsel for Mandfanger
alene i Bods fængslet. Her indsættes alle mandlige Straf-

arbejdsfanger under 21 Aar, Mænd mellem 21 og 25 Aar, som er dømt til Strafarbejde indtil 3 Aar og som ikke tidligere mindst 2 Gange har udstaaet Strafarbejde i Bods-fængsel (eller andet Cellefængsel), og endelig Mænd over 25 Aar med Strafarbejde indtil 3 Aar og som ikke før har udstaaet Strafarbejde i Cellefængsel. Principet er altsaa, at Bods-fængslet som vor fuldkomneste Strafanstalt er beholdt yngre Forbrydere og Personer, som endnu ikke er komne for langt paa Forbryderbanen. I Kvindeanstalten, hvor der i 1895 blev indrettet en liden Enrumsafdeling, anvendes Cellestraf efter lignende Grundsætninger.

Ved § 17, 3die Punktum (der ligesom de efterfølgende Bestemmelser i Paragrafen er traadt i Kraft) er der aabnet lovlig Adgang til uafhængig af Fangens Samtykke at holde ham i Enrum indtil 4 Aar, medens Grænsen tidligere efter Lov 23. Juni 1893 var 3 Aar. Saalænge Tilgangen af Fanger er saa stor, som den i den senere Tid har været, er det imidlertid tvivlsomt, om der, før nye Fængsler er byggede, vil blive faktisk Adgang til at give Enrumsfængslet en saadan Udstrækning.

En anden og betydningsfuld Forandring med Hensyn til Enrumsfængslet maa ogsaa nævnes. Ved den nye Lovs Ikrafttræden er nemlig ophævet de ældre Regler om Afkortning for Enrumsstraf, som fra først af var opstillede i Bods-fængselsloven af 1848 og i sin sidste Affatning indeholdtes i Loven af 26. Juni 1893. Efter denne afkortedes intet i de 6 første Maaneder af Straffetiden, i de næste 18 Maaneder derimod $\frac{1}{3}$ og i Resten det halve. 12 Maaneders Strafarbejde afsonedes saaledes med 10 Maaneders Bods-fængsel, 2 Aars med 18 Maaneders, 3 Aars med 2 Aars. Den nye Lov tilstaar intet saadant Afdrag. Opfatningen med Hensyn til Cellefængslets Strenghed i Forhold til Fællesfængslet har forandret sig, siden Bods-fængselsloven blev given. Der staar ikke den Skræk af Cellen mere, som i gamle Dage, særlig ikke efter at alle vore mindre Fængsler er indrettede som Cellefængsler. De, som nu indkommer i Straf-

anstalt, har for det meste allerede lært Cellen mere eller mindre grundig at kjende gennem tidligere udstaaede Fængselsstraffe eller gennem Varetægtsarrest. Og den Behandling, som Enrumsfangerne underkastes, gaar jo ikke ud paa nogen fuldstændig Isolation, men blot paa at afsondre dem fra andre, som kan befrygtes at ville virke skadelig paa dem i moralsk Henseende. For mange af Fangerne vil Enrumsfængsel endog være den Straffemaade, de selv foretrækker som den for dem mindst pinlige. Men at de i saa Fald samtidig med at underkastes den relativt lettere Straf ogsaa skal faa Afkortning i Straffetiden, er fundet urimeligt. At der heller ikke hos Fangerne i Almindelighed nu næres nogen særlig Følelse af Cellefængslets Strenghed, fremgaar ogsaa deraf, at Fanger i andre Anstalter i stor Udstrækning har søgt Overflyttelse til Bods-fængslet. Saadan Overflyttelse har praktisk talt været betragtet som en Benaadning. En medvirkende Grund til, at Afkortningen for Enrumsfanger er opgiven, har det vel ogsaa været, at Loven for alle Fanger indfører en Forkortelse af Straffetiden gennem Løsladelse paa Prøve.

I § 18 er indtaget en Bestemmelse om, at hvis Fanger under 18 Aar findes at maatte anbringes eller beskæftiges i Fællesskab med andre, bør de regelmæssig holdes afsondrede fra ældre. Nogen særlig Anstalt eller Anstaltsafdeling for unge Forbrydere har Loven derimod ikke paabudt. Selv i Landsfængslerne skal Straffen i saa vid Udstrækning udstaas i Enrum, at der ikke kan være Behov for nogen saadan Indretning. Unge Mennesker kan — i Tilfælde ved modereret Afsondring — holdes i Celle i 4 Aar. Da yderlig sjelden Personer under 17 Aar vil være idømt længere Straf, vilde praktisk talt særlige Anstalter for Fællesfanger under 21 Aar blive staaende tomme. Og som Forholdene stiller sig i Norge, vil noget særligt Personale til Behandling af unge Fanger ikke være nogen Nødvendighed.

Løsladelse paa Prøve¹⁾ er en ny Institution i vor Lovgivning. Som det vil sees, er den Ordning i saa Henseende, som er fastslaaet ved Lovens § 21 flg., i nogen Grad forskjellig fra den i mange andre Lande vedtagne. Den betingede Løsladelse er nemlig ikke gjort afhængig af, at Fangen har udvist et særlig godt Forhold, eller at der er særlig Grund til at haabe, at han ikke igjen vil falde tilbage. Man har ment, at man ikke i ønskelig Udstrækning vil opnaa det tilsigtede, om man blot skulde holde sig til Tilfælde som de nævnte, i hvilke ogsaa en Løsladelse paa Prøve er mindre paakrævet. Den væsentligste Fordel, som kan erholdes ved Løsladelsen paa Prøve, udtaler Straffelovkommissionen, er netop for de svage og med Frihedens Brug afvænte Forbrydernaturer at skabe en Overgang fra Livet inden Fængslets Mure til Livet udenfor. Denne Overgang og den Støtte, som derved kan gives, behøver netop først og fremst de mindre paalidelige, og en Ordning, som stiller saa store Krav, at den regelmæssig ikke kommer disse tilgode, maa derfor ansees som mindre tilfredsstillende.

Af disse Grunde er derfor heller ikke Recidivister udelukkede fra at nyde godt af den betingede Løsladelse. Man har tvertimod antaget, at under de vanskelige Forhold, som finder Sted, hvor det gjælder at paavirke saadanne Forbrydere, bør man ikke afskjære sig den Hjælp, som ligger i Fangens Haab om, naar han opfører sig ordentlig i Anstalten, at kunne opnaa Løsladelse før Tiden, og deri, at han er nødt til i den første Tid efter Løsladelsen at befitte sig paa en hæderlig Opførsel, om han ikke vil udsætte sig for at maatte vende tilbage til Fængslet.

Den vedtagne Ordning forudsætter i det hele den foreløbige Løsladelse som et regelmæssigt Led i Straffens Fuldbyrdelse og betragter den ikke som en særlig Naadesakt. Det er derfor, at den i Regelen ogsaa skal kunne tilstaaes

---

¹⁾ Se nærværende Tidsskrift, 1897, S. 98.

af Direktøren, efterat Sagen er behandlet i Fængselsraadet. Dog har man naturligvis ikke kunnet udstrække den til alle Fanger, men gjort Undtagelse for saadanne, der ikke viser tilfredsstillende Opførsel.

Prøvetiden varer, som det vil sees, i 3 Aar, selv om den gjenstaaende Del af Straffetiden er mindre.

Med Hensyn til den nærmere Gjennemførelse af de heromhandlede Lovbestemmelser henvises til de ovenfor S. 27—35 aftrykte, af Justits-Departementet udfærdigede Reglementsbestemmelser. Vi skal her blot paapege, at man har fundet det tjenligst at gjøre de Baand, som paalægges den løsladte, saa lidet trykkende, som Forholdene tillader, og at man navnlig ogsaa har søgt at undgaa nogen stærk direkte Indgriben fra Politiets og særlig fra det underordnede Politis Side. I dertil egnede Tilfælde kan Landsfængslets Direktør endog bestemme, at ingen Kontrol fra Politiets Side skal finde Sted.

Den norske Ordning vil nundgaelig medføre, at et ikke ubetydeligt Antal af dem, som løslades paa Prøve, atter maa tages tilbage til Fængslet. Man maa visselig være forberedt paa, at Procentantallet af de gjenindsatte bliver betydelig større end i andre Lande, hvor man alene tilstaaer nogle faa og udvalgte betinget Løsladelse. Men man maa vogte sig for heri at se noget Bevis for, at det norske Princip eller den Maade, hvorpaa det gennemføres, er urigtigt. Kan man ved prøvevis at løslade den store Mængde af Fangerne opnaa at holde flere af disse borte fra Forbryderbanen end ved at holde dem i Fængslet helt til Straffetidens Udlob, er jo aabenbart Ordningen vellykket, selv om den ikke virker godt for saa mange, som man kunde ønske.

Naar der i § 29 er tillagt Fangen en ubetinget Ret til at klage — hvilket forøvrigt ikke er nogen Afvigelse fra den tidligere Ordning —, er det en Selvfølge, at ogsaa dette sker under Ansvar og ved Misbrug vil kunne medføre Disciplinærstraf. Heri har man antaget, at Midlet

mod ubeføiede Klager maatte søges, og ikke i en Beklip-pelse af selve Adgangen, som let vilde kunne give den Bestyrer, der havde noget at skjule, Paaskud til at søge en ubehagelig Klage holdt tilbage. Og Paragrafen er — efter det derom i Regjeringsforslaget udtalte — ikke saaledes at forstaa, at Adgang til at klage kan ansees negtet, om det ikke tillades en Fange Gang paa Gang at fremkomme med Besværinger, der allerede har fundet sin Afgjørelse og med Hensyn til hvilke intet nyt er anført.

Forskrifterne i § 30 og de følgende Paragrafer om Revselse stemmer i forskellige Henseender med hvad der tidligere — i Henhold til Reglementer for de enkelte Anstalter — var gjældende. Blandt andet kan mærkes, at Loven har opretholdt den legemlige Revselse, der var tilladt i Fællesanstalterne for Mænd. Den har forresten i de senere Aar yderst sjelden været brugt, og det har ogsaa nu været Forudsætningen, at den ligeoverfor fuldt voxne Forbrydere alene bør anvendes i Tilfælde, hvor andre Straffemidler har vist sig unyttige. I andre Punkter indfører Loven nye Bestemmelser. Af disse skal vi særlig fremhæve Forskrifterne i § 30 Nr. 7 og i samme Paragrafs næstsidste Led. Straffelovkommissionen har om disse Bestemmelser udtalt følgende:

»Man antager, at Revselsen altid bør kunne fuldbyrdes, uanseet at derved den idømte Straffetid overskrides. Man tvinges ellers til fortrinsvis at ty til legemlig Straf for Forseelser, forøvede i de sidste Dage af Straffetiden, hvad til og med særlig da turde være uheldigt. Som Nr. 7 har man endog som Strafart opstillet en Indsættelse i Enrum, hvor det egentlige Onde bestaar i, at Straffetiden ikke løber under samme. Man antager, at undertiden Tilfælde vil foreligge, hvor de fleste af de andre Straffe er enten ubrugbare eller lidet hensigtsmæssige og navnlig af sanitære Hensyn kan vække Betænkelighed, og hvor derfor den eneste heldige Straf vil være en Forlængelse af Straffetiden istedetfor Forøgelse af Straffens Intensitet. Nogen Be-

tænkelighed mod, at dette sker som Disciplinærstraf og i Henhold til en Beslutning af Forvaltningsmyndighed, synes ikke at kunne reises. Straffen er dog ilagt en Fange, medens han endnu er dette og for hans Forhold som saadan, og heri maa de afgjørende Betingelser søges for Disciplinærstraffenes Anvendelighed og ikke i Tidspunktet, naar Straffeondet rammer.

Saa praktiske som de omhandlede Bestemmelser er, maa de dog naturligvis anvendes med Forsigtighed. I § 33 er derfor ogsaa foreskrevet, at Bestyreren ikke maa benytte dem, medmindre Sagen først har været forelagt Fængselsraadet, hvorhos der strax skal gjøres Indberetning om Revselsen til Fængselsstyrelsen i Justitsdepartementet.

Efter § 32 kan man, for at bringe Sandheden for Lyset, ogsaa i Tilfælde, hvor der alene er Spørgsmaal om Disciplinærstraf, anvende retslig Undersøgelse og derunder Edfæstelse.

Forskriften i § 35 om Mellemdag, hvor mørk Celle anvendes som Revselse, er ny.

De nærmere Bestemmelser om Revselse, som er givne ved et af Justitsdepartementet under 12. Oktbr. 1900 udfærdiget Reglement, er indtagne S. 35 o. flg.

Med Hensyn til § 36 bemærkes, at Fuldbyrdelse af Strafarbejde paa diegivende Kvinder nu stadig udsættes, og at det har været Forudsætningen, at der ogsaa fremtidig som Regel skal fremgaaes paa samme Maade.

I § 37 er givet en ny Bestemmelse om Afbrydelse af Straffuldbyrdselen i visse Tilfælde.

Regelen i § 39 om løsladte Fangers Bortsendelse til Hjemstedet eller andet Sted er forsaavidt ny, som den medfører Pligt for Fangen til at begive sig til det for ham bestemte Sted, til hvilket han i Tilfælde endog kan transporteres under Bevogtning. Ved Bestemmelsen om, at Fangen kan beholdes i Varetægt i Fængslet, indtil Afsendelsen hensigtsmæssigen kan foregaa, vil det f. Ex. kunne hindres, at en Fange, som maa vente en eller et Par

Dage paa passende Dampskibsleilighed, ikke faar Anledning til at stikke sig bort eller til at søge slet Selskab, som han bør holdes borte fra.

Hvad angaar Fuldbyrdelsen af Fængselsstraf, er Reglerne for de Fængselsarter, som er af nogen praktisk Interesse, nemlig Fængsel paa sædvanlig Fangekost og Fængsel paa Vand og Brød, givne i § 40, væsentlig gjennem Henvisninger til de om Strafarbeide gjældende Regler.

Efter den nævnte Paragraf, sammenholdt med § 12, skal ogsaa Fanger, der udstaar Fængsel paa sædvanlig Fangekost eller paa Vand og Brød, regelmæssig beskjæftiges med Arbeide, dog saaledes, at der for de sidste Fangers Vedkommende tages særligt Hensyn til, at Arbeidet ingen Fare for Overanstrengelse medfører (§ 34). Meningen er, at Fangen har Arbeidspligt. Efter § 42 er ogsaa Arrestfange pligtig til at arbeide, men kan med visse Indskrænkninger selv vælge sit Arbeide.

Regelen om, at ogsaa de heromhandlede Fanger skal have Arbeidspligt, indeholder en væsentlig Afvigelse fra den ældre Ret. Efter Straffeloven af 1842 var det netop et af de vigtigste Skjelnemærker mellem Strafarbeide og Fængselsstraf, at det første medførte Arbeidspligt, den sidste ikke. Hermed var det imidlertid ikke sagt, at Fanger, som udstaar Fængselsstraf, skulde hensidde uden Beskjæftigelse. Straffelovens Kap. 2 § 24 udtalte udtrykkelig, at der burde gives Fangerne Anledning til at sysselsætte sig med Arbeide, og i Fængselsloven af 1857 gives en lignende Forskrift. Principet om, at det skulde være afhængigt af Fangernes Ønske, om de vilde arbeide eller ikke, blev forøvrigt allerede brudt ved Straffelovsrevisionen af 1874, idet det ved denne bestemtes, at Fanger under 15 Aar — uden Hensyn til hvad de ønsker — burde gives en passende Sysselsættelse. Ved en Lov af 6. Juni 1896, der er traadt i Kraft fra 1. Septbr. 1900, er denne Regel udvidet til at gjælde ogsaa Fanger mellem 15 og 18 Aar. Efter nævnte

Lov bør ogsaa Personer over 18 Aar saavidt muligt søges beskæftigede ved Arbeide i Fængslet. Og dette skal efter vedkommende Storthingskomites Forklaring forstaaes saaledes, at Fangerne er pligtige til at udføre det Arbeide, som der er Adgang til at give dem. Saaledes som Forholdene for Tiden er, faar imidlertid ikke Arbeidspligten den Betydning, den bør have. Medens man vistnok i mange af Fængslerne har seet sig istand til regelmæssigen at sysselsætte Fangerne, er der andre, hvor man, bortset fra Arbeide, som Fangerne selv maatte skaffe sig, ikke har synderlig andet Arbeide at beskæftige dem med end Fangerummenes Rengjøring o. l. eller Drevplukning. Fra Fængselsstyrelsens Side har man stadig stræbt at faa dette Forhold forbedret, uden at man har opnaaet noget tilfredsstillende Resultat. Dette er let forklarligt, naar man betænker, at Fangetallet i de heromhandlede Fængsler gennemgaaende er meget lidet, at man som Følge deraf ikke kan sætte i Gang saa forskjelligartet Arbeide, at man kan beskæftige enhver Fange med det, han kan, at mange Fanger desuden intet særligt Arbeide kan, at man mangler Personale til at lede Arbeidet, og at mange Fanger helst vil slippe at gjøre noget og under den tidligere Ordning har kunnet følge sin Lyst i saa Henseende. Det nævnte Forhold har ogsaa bidraget til, at det lokale Fængselsvæsens Forvaltning er overført til Staten. I de færre, men mere belagte og bedre udstyrede Kreds-fængsler vil Arbeidsdriften kunne skjøttes ganske anderledes end den nu kan i de fleste Distriktsfængsler.

Bestemmelsen i § 40, jfr. § 15 gaar noget videre end Fængselsreglementet af 1885, der opstiller et Minimum af $\frac{1}{2}$ Times Bevægelse i fri Luft.

Af de øvrige Forskrifter i Loven, som medfører væsentligere Forandring med Hensyn til de korte Frihedsstraffes Fuldbyrkelse, kan mærkes Bestemmelserne om Revselse, der giver Adgang til Anvendelse af meget virksomme Straffemidler, end Fængselsloven af 1857 hjemler. Som det

vil sees, er legemlig Revselse her ikke anvendelig paa voxne Fanger.

Bestemmelserne om Fængselsstraffens Fuldbgyrdelse er forøvrigt endnu ikke gjort gjældende.

Kapitel IV om Behandlingen af Fanger, der ikke udstaar Straf (heller ikke sat i Kraft), angaar først og fremst Personer, der hensidder i Varetægtsfængsel som mistænkte eller anklagede for strafbare Handlinger, men dernæst ogsaa forskjellige andre Fanger, saasom Gjældsarrestanter, Personer, der skal transporteres ud af Riget o. l.

Bestemmelserne i §§ 46—48 falder i det væsentlige sammen med §§ 242 og 243 i Straffeprocenloven af 1887. Dog indeholder § 47 en Nyhed, forsaavidt som den tilpligter Fangerne at udføre det Arbeide, som paalægges dem. Straffelovkommissionen, efter hvis Forslag Bestemmelsen er given, bemærker derom:

»§ 47 opstiller det nye Princip, at alle Fanger har Arbeidspligt. At denne Regel i Virkeligheden er ikke alene anbefalelsesværdig af Hensyn til god Orden i Fængslet, men ogsaa af Hensyn til Fangernes eget Bedste, vil vistnok ingen Modsigelse vække. Nogen Betænkelighed om et uberettiget Indgreb i hans Frihed kan den ikke heller vel fremkalde. Naar man af Hensyn til den endnu ikke beviste Forbrydelse indespærrer den mistænkte i en Celle, vilde det være at sie Myggen af, om man fandt sig uberettiget til at sørge for, at han der anvendte sin Tid paa en fornuftig og nyttig Maade. Bliver han kjendt skyldig — og dette er jo Forudsætningen ogsaa for Fængslingen —, er han jo desuden pligtig til ogsaa at erstatte Udgifterne ved sit Ophold i Fængslet, og det er da alene en Konsekvens af Fængslingen, at man ogsaa søger at sikre sig denne Erstatning ved at fastholde en Pligt til Arbeide. Iøvrigt maa det erindres, at en stor Del af Varetægtsfangerne er Personer, hvis Brøde til og med allerede ved egen Tilstaaelse eller ved Dom er slaaet fast.

»Arbeidspligt for Varetægtsfanger er heller ikke ukjendt i andre Lande. Af de tyske Fængselsfunktionærers For-
ening udtaltes saaledes paa Mødet i Freiburg i 1889, at i
Tyskland maa det anses tilladt at paalægge Varetægts-
fanger Arbeide, naar Opretholdelsen af Orden i Fængslet
kræver det (»Blätter für Gefängnisskunde«, XXV). Regle-
mentet for Badens Kreds- og Amtsfængsler § 80 hjemler
udtrykkelig Adgang til at paalægge visse Klasser af Vare-
tægtsfanger Arbeide, naar det af Ordenshensyn er nød-
vendigt. Lignende Regel haves i Sachsen. I visse Kan-
toner i Schweiz har Varetægtsfangen Arbeidspligt. I Italien
bestemmer Fængselsreglementet af 1. Februar 1891, Art. 276,
at de omhandlede Fanger kan tilpligtes at arbeide, med-
mindre de selv sørger for sit Underhold.»

Efter § 49, sammenholdt med § 15, vil ogsaa Vare-
tægtsfanger fremtidig faa mere Bevægelse i fri Luft, end
der i det nugældende Reglement er givet dem Krav paa.

Da ligeledes § 30 med visse Undtagelser er gjort an-
vendelig paa Varetægtsfanger, vil man ogsaa ligeoverfor
saadanne faa Adgang til virksommere Revselsesmidler i Til-
fælde af slet Opsørsel. Nu har man praktisk talt alene
mørk Celle at ty til, og hvor denne af en eller anden
Grund ikke kan anvendes, staar man omtrent magtesløs.
Legemlig Revselse vil ligesaa lidt fremtidig som nu være
tilladt.

Bestemmelserne i Lovens Kapitel V vil medføre en
gjennemgribende Omrdning af Tvangsarbeidsvæsenet.

Tvangsarbeide omhandles ikke i Straffeloven, men an-
vendes i Henhold til andre Love. Efter Lovene om Fattig-
væsenet af 6. Juni 1863, der forsaavidt endnu er gjældende,
kan Betlere idømmes Tvangsarbeide for en Tid, som efter
Omstændighederne varierer mellem 2 Maaneder og 2 Aar.
Videre kan »i Tvangsarbeidshus efter Politiets Foranstalt-
ning indsættes Personer, der ere hengivne til Ørkesløshed
eller Drukkenskab og af den Grund ikke kunne lovlige

ernære sig. De kunne ikke indsættes paa længere Tid end 6 Maaneder, og det er overladt til Arbeidshusets Bestyrelse at løslade dem før den bestemte Tid, naar de enten godtgjøre, at Adgang til lovlig Næringsvei er aabnet for dem eller Bestyrelsen finder, at deres Opførsel giver grundet Haab om Forbedring. Fattiglovene tillader ogsaa i enkelte andre Tilfælde, at en Person indsættes paa Tvangsarbejde efter administrativ Forføining. Men disse Tilfælde er uden større praktisk Betydning. Derimod kan nævnes, at efter Love af 6. Juli 1892 om Underholdningsbidrag til Børn eller Hustru kan en Fader eller Ægtemand, som undlader at erlægge saadant Bidrag, under visse Betingelser af Overøvrigheden beordres indsat i Tvangsarbejdsanstalt for en Tid af indtil 3 Maaneder.

Tvangsarbejdshusene tilhører ikke Staten, men er oprettede af enkelte Kommuner eller af flere i Forening. Deres Planer er imidlertid approberede af Regjeringen, og Staten betaler en i vedkommende Plan fastsat Betaling for de fleste af de i Anstalten indsatte Personer.

Der er for Tiden 7 saadanne Anstalter i Norge, hvoraf alene de i Kristiania og Bergen er af nogen Betydning. De øvrige er ganske smaa.

Den her fremstillede Ordning er af mange Grunde fundet lidet tilfredsstillende. Dels fordi Tvangsarbejde ikke antages at burde anvendes uden i Henhold til Dom. Dels fordi den Tid, for hvilken Indsættelsen kan ske, jævnlig er altfor kort til at opnaa, hvad man tilsigter: at lære de forbederlige at føre et ordentligt og arbejdsomt Liv, og at holde de uforbederlige borte fra det frie Samfund. Endelig ogsaa fordi det ansees urigtigt og uhensigtsmæssigt, at Tvangsarbejdshusene ikke er Statsanstalter. Om dette sidste Spørgsmaal, som er det, der nærmest vedkommer os under Behandlingen af den Lov, hvorom der her er Tale, har Straffelovkommissionen udtalt følgende:

»Allerede nu er det nærmest en Abnormitet, at disse Indretninger er kommunale. Som Statistikken viser, an-

vendes de saagodtsom udelukkende til Formaal, som Staten har erkjendt at være dens ved at overtage Udgifterne. ligesom ogsaa deres Varetagelse er lagt i Statsmyndighedernes Haand. Af 2010 i et Aar indsatte Personer indsattes 1910 af Politiet for Statens Regning. Som Følge heraf bestrider Staten ogsaa den allerstørste Del af Anstalternes hele Udgift, og det synes, at en væsentlig Grund til, at dog enkelte af dem koster vedkommende Kommune Penge, ligger i deres Lidenhed og deraf følgende forholdsvis Kostbarhed. Ved deres Overtagelse af Staten vil man da endog tildels kunne gjøre Regning paa en Indsparelse af Udgifter, og man vil have sikret sig, at der overalt er fornøden Adgang til at indsætte, medens nu f. Ex. Kristiania Kommune, hvad Dag den vil, kan beslutte at nedlægge sin Tvangsarbeidsanstalt, der saa godt som alene benyttes og hvis Udgifter alene bestrides af Staten.

En endnu væsentligere Grund til, at Anstalterne bør blive Statsindretninger, ligger imidlertid i selve deres Karakter af Tvangs- og Strafanstalter. Alene Staten har den tvingende og straffende Myndighed, men derfor har den ogsaa Ansvaret for dennes forsvarlige Brug. Men hertil er det fornødent, at Anstalterne staar under dens øverste Bestyrelse og Kontrol. Vistnok skal ogsaa nu Anstaltens Reglement eller Plan bifaldes af Kongen. Men naar den engang er bifaldt, kan fra Statens Side ikke tidsmæssige Forandringer fremtvinges, og det vil derfor ogsaa let hænde, at for disse Anstalter Bestemmelser vedbliver at bestaa, som for Strafarbeidsanstalternes Vedkommende er afskaffet som forkastelige.

Det er ogsaa, om Tvangsarbeidsanstalterne ikke for meget skal forfeile sin Hensigt, og om ikke Samfundet tillige skal udsætte sig for den Bebreidelse ved sin Behandling at fordærve istedetfor at gavne dem, som undergives samme, med Hensyn til den indre Ordning nødvendigt at stille visse Krav, som imidlertid overhovedet ikke lader sig iværksætte, uden at der gennemføres nogen Sondring

mellem de indsatte Individder, mellem ældre og yngre, mellem mere og mindre fordærvede, for ikke at tale om mellem Mænd og Kvinder. En saadan Sondring er imidlertid igjen umulig, hvis Anstalterne skal forblive kommunale, da de i saa Fald bliver saa smaa, at de ikke gennem videre Opløsning i Afdelinger kan gøres mindre. Selv bortset herfra er det imidlertid øiensynligt, at Gjenneførelsen af de for de nævnte Øiemed fornødne Reforme paa mange Steder vil støde paa en ved sin Seighed uovervindelig Modstand eller strande paa vedkommende Myndigheders Ligegyldighed eller Uskjønsomhed, om ikke en Centralstyrelse sættes istand til at indblæse sin Aand i den hele Administration.«

Naar Loven af 31. Mai 1900 om Løsgjængerer, Betleri og Drukkenkab og den her omhandlede Lovs Forskrifter om Tvangsarbejde sættes i Kraft, vil saadant Arbejde blive at anvende paa Personer, som dømmes efter førstnævnte Lovs § 2 (Ørkesløse), §§ 4 og 5 (Løsgjængere) eller §§ 18 og 19 (Drukkenbolte). Tvangsarbejde er ikke nogen Straf, men en administrativ Forholdsregel. Indsættelsen sker af Paatalemyndigheden i Henhold til den ved Dommen meddelte Bemyndigelse for en Tid, hvis Maximum efter Omstændighederne varierer mellem 18 Maaneder og 6 Aar.

Til Optagelse af disse Personer skal Staten tilveiebringe de fornødne Tvangsarbejdshuse. Da Staten ikke har Anstalter, som kan bruges dertil, og da de nuværende kommunale Anstalter end ikke midlertidigen antages at kunne benyttes for Øiemedet, vil de omhandlede Lovbestemmelser ikke kunne træde i Kraft, før nye Anstalter er byggede. Hvor mange Anstalter der skal oprettes og hvor de skal bygges, er endnu ikke afgjort. I Regjeringens Lovforslag er forudsat, at der maa blive at tilveiebringe Plads for mindst 900 Tvangsarbejdere. Under denne Forudsætning er det i Forslagets Motiver udtalt, at man antagelig bør anlægge 2 Anstalter, idet Anlægget af 3, hvorom der har været vakt Spørgsmaal, medfører økonomiske Betænke-

ligheder. Under Sagens Behandling i Stortinget blev imidlertid fremhævet, at Anstalterne ikke bør gjøres for store. Bortset fra de økonomiske Hensyn vil Administrationen vistnok heri være fuldt enig, naturligvis dog under Forudsætning af, at Anstalterne ikke gjøres saa smaa, at de ikke kan gives det ønskelige Udstyr saavel med Hensyn til Bygninger og Indretning som med Hensyn til et tilstrækkeligt og ordentlig lønnet Personale. Det kan derfor hænde, at der vil blive anlagt f. Ex. 3 Anstalter, en i det østenfjeldske, en paa Vestlandet og en nordenfjelds. Anstalterne vil antagelig blive baserede baade paa Udearbeide og paa Indearbeide.

Saasnart budgetmæssige Hensyn tillader, at der ved Siden af den fornødne Bevilgning til de nye Landsfængsler ogsaa gives Bevilgning til Tvangsarbeidshusene, vil Forslag derom blive fremsat. Og da der vistnok paa alle Kanter er et stærkt Ønske om, at den nye Ordning af Tvangsarbeidsvæsenet snarest muligt kan komme i Virksomhed, tør det haabes, at de fornødne nye Anstalter om ikke saa mange Aar vil være istandbragte.

Som det vil sees, falder Lovens Bestemmelser om Tvangsarbeide og Tvangsarbeidshuse for en væsentlig Del sammen med de om Strafarbeide og Landsfængsler givne.

Hvad de særlige Bestemmelser angaar, vil det bemærkes, at disse lægger an paa at skabe den fornødne Adgang til Sondring og Gruppering af Tvangsarbeiderne, jfr. ogsaa § 19. Efter § 52 kan de endog undergives Behandling i Enrum, naar dette findes hensigtsmæssigt. Denne Regel er indtagen under særligt Hensyn til de yngre og de mindre fordærvede, men kan jo ogsaa have sin Betydning ligeoverfor de mest fordærvede.

Efter Reglerne om Løsladelsen kan en Tvangsarbeider uden Hensyn til den Tid, for hvilken han er indsat, løslades, naar der er Haab om, at Indsættelsen vil have gjort sin Virkning. Men Løsladelsen meddeles ogsaa her paa Prøve.

Det Bidrag, som i § 58 er paalagt Hjemstavnskommunerne, er foreskrevet bl. a. i den Hensigt at hindre, at Kommunen bliver interesseret i, at nogen dømmes som Leddiggjænger istedetfor at ydes Fattigunderstøttelse paa sædvanlig Maade.

Hermed er vi færdige med Lovens Indhold.

Loven betegner et Skridt fremad paa Fængselreformens Vei. Men af det foran meddelte vil sees, at man endnu er et godt Stykke fra Maalet. Lovens Gjennemførelse vil koste meget Arbeide og store Udgifter. Men lykkes det at faa den gennemført paa rette Maade, tør det haabes, at man vil opnaa en Ordning, som tilfredsstiller alle rimelige Fordringer.

Fr. Woxen.